

Особливості функціонування вітчизняних недержавних пенсійних фондів в аспекті формування пасивів і використання активів

В період становлення недержавного пенсійного забезпечення особливого значення набуває розробка механізмів ефективного та надійного управління фінансовими ресурсами. Джерелом їх формування є внески вкладників фонду на користь учасників. Одним з головних завдань, що стоять у цей час перед менеджментом вітчизняних недержавних пенсійних фондів (далі – НПФ), є ефективне й збалансоване управління активами і пасивами з метою підвищення прибутковості, капіталізації та ринкової вартості фінансових ресурсів.

Проаналізувавши зміст основних операцій НПФ, представлених в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку [1] та розглянувши фактичну структуру показників фінансової звітності [2], ми розробили наступну класифікацію пасивів НПФ:

1. Власний капітал фонду:

1.1 пайовий капітал:

1.1.1 пенсійні внески на користь учасників;

1.1.2 сума розподіленого прибутку (збитку) пропорційно індивідуальним накопиченням на рахунках учасників.

1.2 нерозподілений прибуток

1.2.1 нерозподілений прибуток (непокриті збитки) від інвестування активів пенсійного фонду;

1.2.2 нерозподілений прибуток (непокриті збитки) в частині інших нерозподілених прибутків (збитків), що не підлягають розподілу (покриттю) та переносяться на наступні періоди.

2. Головні зобов'язання фонду:

2.1 пенсійні виплати, строк сплати яких настав;

2.2 пенсійні кошти учасника, призначені для перерахування до страхової організації на оплату договору страхування довічної пенсії;

2.3 пенсійні кошти учасника, призначені до перерахування до іншого пенсійного фонду.

3. Другорядні зобов'язання фонду (за видами наданих пенсійному фонду послуг).

Представлена класифікаційна структура пасивів НПФ відображає особливості їх формування. По-перше, власний капітал фонду – це сума пайових внесків вкладників, які належать учасникам фонду збільшена (зменшена) на суму нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

По-друге, власний капітал є джерелом формування активів НПФ, структура яких обмежується пруденційними правилами, що встановлюють інвестиційні ліміти практично по всіх класах активів.

По-третє, зобов'язання НПФ поділяються на 2 групи: головні зобов'язання (пенсійні виплати) та другорядні зобов'язання (оплата послуг, що надаються НПФ). Джерелом покриття головних зобов'язань є пайовий капітал, другорядних – інвестиційний прибуток.

По-четверте, всі зобов'язання класифікуються за ступенем невизначеності їх величини та часу виникнення.

У результаті проведеного аналізу фінансової звітності та вивчення законодавчої бази щодо формування пасивів і використання активів недержавними пенсійними фондами, нами сформована та формалізована схема основних взаємозв'язків у частині формування та використання фінансових ресурсів (активів та пасивів) недержавними пенсійними фондами (рис. 1).

Представлена схема відображає особливості функціонування вітчизняних НПФ в аспекті формування пасивів і використання активів.

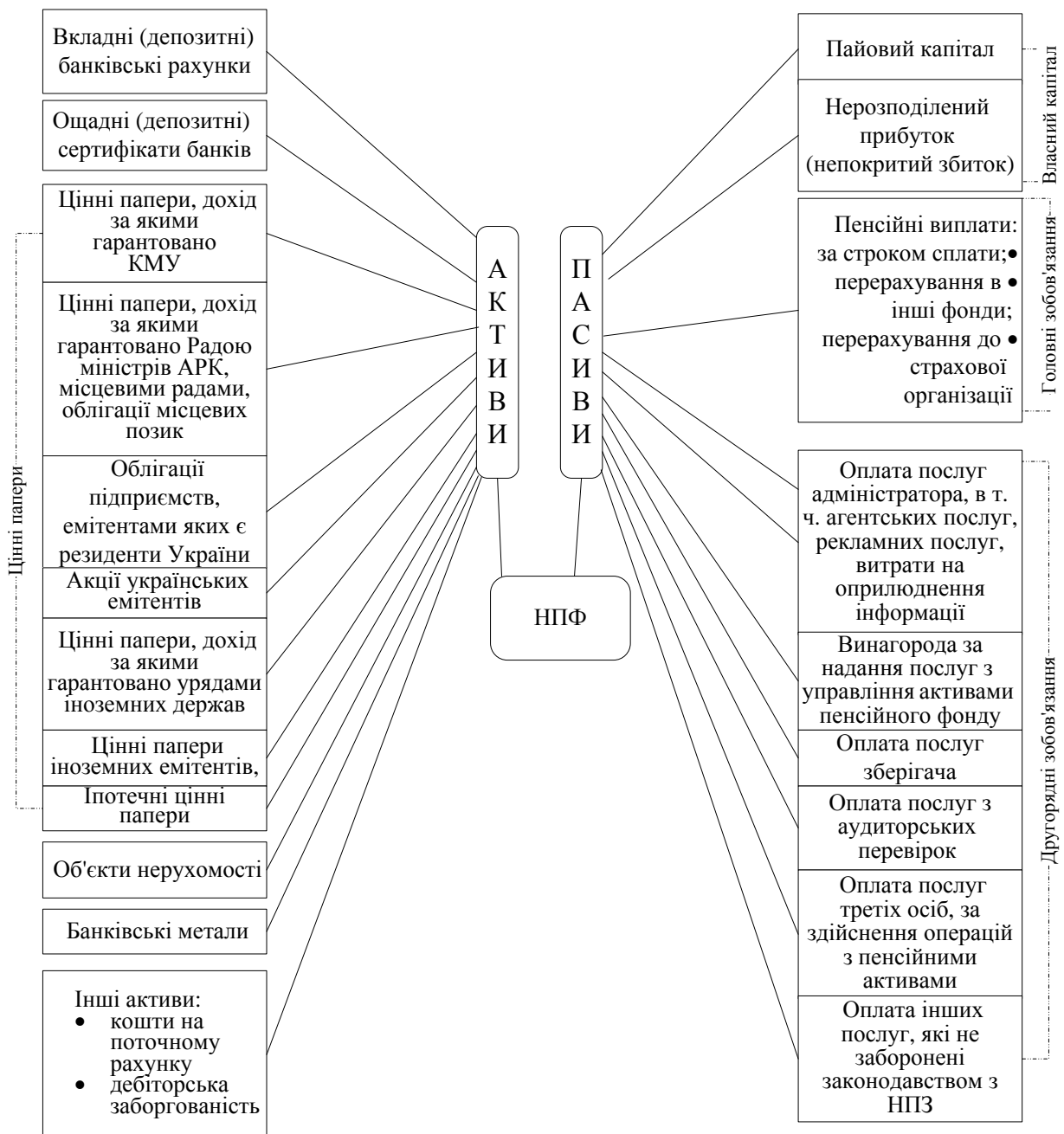

Рис. 2.1 Схема формування та використання фінансових ресурсів НПФ

Процес формування пасивів у частині залучення пенсійних внесків і використання активів для недержавного пенсійного фонду являє собою організований механізм з чітко визначеними наступними етапами:

- 1) адміністратор фонду укладає один або декілька пенсійних контрактів з вкладником фонду на користь його учасників;
- 2) вкладник фонду згідно обраної пенсійної схеми, яка визначає умови та порядок недержавного пенсійного забезпечення учасника фонду, періодично перераховує пенсійні внески до зберігача;

3) компанія з управління активами, на основі аналізу ринку фінансових інструментів, надає розпорядження зберігачу про розміщення залучених коштів у активи НПФ;

4) банк-зберігач здійснює ведення обліку та зберігання цінних паперів і інших документів, пов'язаних з формуванням пенсійних активів;

5) адміністратор проводить розрахунки пенсійних виплат та веде облік пенсійних внесків на індивідуальних пенсійних рахунках;

6) адміністратор обліковує розмір агентських та рекламних послуг, пов'язаних з формуванням пенсійних активів.

На першому та другому етапах формується власний капітал фонду, а на четвертому, п'ятому – головні та другорядні зобов'язання. Третій та четвертий етапи є важливими у плані формування майбутньої інвестиційної політики фонду, оскільки є прогнозованою частиною майбутніх надходжень, які перетворюються на частину активів, яка буде формувати майбутній інвестиційний дохід. Шостий етап містить в собі прогнозовану частину майбутніх зобов'язань, що також є передбачуваною величиною та повинна бути врахована менеджментом при формуванні інвестиційної політики .

Поточні зобов'язання фонду у частині пенсійних виплат є головним зобов'язанням фонду. Вони повинні складати найбільшу частину пенсійних виплат для зрілого фонду. Ці пасиви у переважаючій частині мають бути прогнозованими, оскільки у протилежному випадку це ускладнює забезпечення фінансової стійкості, а значить надійності, фонду.

Узагальнення практичного досвіду показало, що одним з необхідних умов забезпечення фінансової стійкості НПФ є дотримання актуарного балансу між пенсійними активами фонду та його пенсійними зобов'язаннями.

Література:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних операцій недержавних пенсійних фондів : [розпорядження Держфінпослуг від 09.12.2004 № 2968] // <http://portal.rada.gov.ua/>

2. www.dfp.gov.ua – офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України.

Мелешко, О.В. Особливості функціонування вітчизняних недержавних пенсійних фондів в аспекті формування пасивів і використання активів [Текст] / О.В. Мелешко // *Dynamika naukowych badań – 2009 : materiały V międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (07 – 15 lipca 2009 roku)*. – V. 1. *Ekonomiczne nauki. : Przemysł. Nauka i studia 2009*. – S. 50-53.